

با نام و یاد خدا

کتاب

مطالعات اجتماعی

کلاس هفتم

تهیه شده توسط وبسایت [بتافایل](#)

درس ۱: من حق دارم

یکی از نیازها و ضرورت‌های مهم زندگی ما آشنایی با حقوق و مسئولیت‌هایمان است. به عبارت دیگر، هر فردی باید هم با حقوق خود آشنا باشد و هم وظایف خود را بداند و آنها را انجام دهد.

حتماً تاکنون عبارت‌هایی از قبیل این حق من است یا نباید حق کسی را پامال کرد، را شنیده یا به کار برده‌اید. آیا درباره موضوع حق یا حقوقی که افراد نسبت به یکدیگر دارند فکر کرده‌اید؟

از سوی دیگر، همواره گفته می‌شود که همراه با هر حقی مسئولیت و تکلیفی وجود دارد. این به چه معناست؟

در این فصل شما با نمونه‌هایی از حقوق و مسئولیت‌های خود آشنا می‌شوید.

شما با آموختن این فصل و انجام فعالیت‌های آن درمی‌یابید:

-منظور از حق و مسئولیت چیست؟

-حقوق ما در خانه و مدرسه و محیط زندگی کدام‌اند؟

-ما چه مسئولیت‌هایی نسبت به خود، دیگران و محیطی که در آن زندگی می‌کنیم داریم؟

-تکلیف ما در مقابل خداوند متعال چیست؟

من حق دارم

همه ما مخلوق خداوند هستیم. خداوند انسان را عزیز و محترم و گرانقدر آفریده و درباره گرامی بودن مقام او در قرآن فرموده است:

ما فرزندان آدم را بسیار گرامی داشتیم ... و آنها را بر بسیاری مخلوقات دیگر برتری بخشیدیم. (سوره اسرا آیه ۷)

خداوند با آفرینش انسان، حقوقی به او اعطا کرده است. منظور از حق چیزهایی است که یک انسان به دلیل مقام انسانی‌اش، شایستگی داشتن آنها را دارد. انسان‌ها از ابتدای خلقت و تولد دارای حقوق طبیعی می‌شوند.

برای مثال همه انسان‌ها حق حیات یا زندگی دارند که مهم‌ترین حق آنها است. آنها حق دارند از نعمت‌های الهی برخوردار شوند. برای تأمین نیازهای خود کار و تلاش کنند، ازدواج کنند و تشکیل خانواده بدهند، یاد بگیرند راه زندگی خود را انتخاب کنند. انسان‌ها حق دارند آزاد باشند؛ یعنی برده و بنده انسان‌های دیگر نباشند زیرا خداوند آنها را آزاد آفریده است.

فَعَالِیْت (صفحة ۲ کتاب درسی)

- ۱- چند مورد از نعمت‌های الهی و حق برخورداری از آنها را نام ببرید. نعمت برخورداری عشق و محبت، نعمت خانواده، نعمت خوراک و پوشاک، نعمت داشتن استعداد و توانایی و حق شکوفا شدن آن و حق راز و نیاز کردن.
- ۲- آیا همهٔ انسان‌ها صرف نظر از قوم، نژاد، زبان، اعتقادات، ثروت، فقر و ... دارای حقوق طبیعی هستند؟ چرا؟ بله انسان‌ها صرف نظر از تفاوت‌هایی که از نظر نژادی، اعتقادی و ... دارند. دارای حقوق طبیعی هستند، زیرا خداوند همه را یکسان آفریده است و همه در انسان بودن مشترک هستند.

هیچ کس نمی‌تواند به تنهایی زندگی کند. ما از ابتدای تولد با مادر و پدر و برادر و خواهر و خویشان ارتباط برقرار می‌کنیم. سپس به مدرسه می‌رویم و آنجا نیز هر روز با معلمان و همکلاسی‌هایمان ارتباط داریم. وقتی بزرگ‌تر می‌شویم، ازدواج می‌کنیم، صاحب فرزند می‌شویم، با همسر و فرزندان زندگی می‌کنیم و در محله یا شهر و روستا برای رفع نیازهای مادی و معنوی خود از دیگران کمک می‌گیریم. بنابراین ما در روابطی که به طور دائم با یکدیگر داریم، از حقوقی برخوردار می‌شویم. همچنین هر فردی، تبعهٔ یک کشور است. تبعهٔ یک کشور بودن موجب می‌شود افراد حقوقی بر مبنای قوانین آن کشور داشته باشند.

فَعَالِیْت (صفحة ۳ کتاب درسی)

- ۳- متن را بخوانید. به نمونه‌هایی از حقوق خود در خانه و مدرسه و محیط زندگی توجه کنید. با راهنمایی معلم دربارهٔ هریک، گفت‌وگو و اظهار نظر کنید.

در خانه و خانواده

* هر فرد حق دارد نام و نام خانوادگی و شناسنامه داشته باشد.

پدر و مادر برای من نام خوبی انتخاب کرده اند. پدرم برای من شناسنامه گرفته است. شناسنامه نشان می‌دهد که فرزند چه کسی هستم و به کدام کشور تعلق دارم. من ایرانی‌ام و کشورم را دوست دارم.

* فرزندان همواره از محبت و توجه پدر و مادر برخوردارند.

پدر و مادر مرا دوست دارند و به من محبت می‌کنند، وقتی بیمار می‌شوم امکانات درمان برایم فراهم می‌کنند. آنها فرصتی را برای بودن با من و صحبت کردن با من اختصاص می‌دهند. وقتی احساس ناراحتی می‌کنم، اعضای خانواده به حرف‌هایم

گوش می‌دهند و به من کمک می‌کنند. ما از اینکه با هم هستیم، خوش‌حالیم.

* همه حق دارند با سواد شوند و تحصیل کنند و استعدادهای خود را شکوفا کنند.

پدر و مادر برای تربیت من تلاش می‌کنند به من آداب و مهارت‌های زندگی را می‌آموزند. آنها مرا به مدرسه می‌فرستند تا تحصیل کنم و فرد مفیدی برای کشورم باشم.

* همه افراد حق دارند غذا، لباس و مسکن مناسب داشته باشند.

خانواده وسایل زندگی مرا فراهم می‌کند تا به خوبی رشد کنم. البته هرکس تا حدی که توان مالی دارد، باید به فکر دیگران هم باشد.

در مدرسه

* هیچ‌کس حق ندارد دیگری را مسخره کند یا به او صدمه بزند.

از نظر اسلام، مسخره کردن و تهدید کردن و ناسزا گفتن گناهی بزرگ است.

* هر دانش آموزی حق دارد در مدرسه به او به اندازه سایر دانش آموزان مورد توجه واقع شود و تبعیضی بین او و دیگران وجود نداشته باشد.

* هر دانش آموزی حق دارد نظرش را درباره مشکلات درسی یا روش‌های آموزشی در مدرسه، مؤدبانه و محترمانه بیان کند.

* هیچ‌کس نباید در مدرسه مورد تمسخر یا تنبیه بدنی قرار بگیرد.

مسئولان و معلمان مدرسه ما با همه دانش آموزان با اخلاق نیکو و مهربانی و عدالت رفتار می‌کنند.

در محیط زندگی و کشور

* هر فرد حق دارد در محیطی سالم، تمیز و پاک زندگی کند.

* هیچ‌کس حق ندارد به اموال عمومی، مانند وسایل حمل و نقل عمومی خسارت وارد کند.

* هر فرد حق دارد از خدمات مناسب پزشکی و بهداشتی استفاده کند.

* هیچ‌کس حق ندارد مردم کشورهای دیگر را از داشتن سلامت و خدمات بهداشتی و درمانی محروم کند.

* همه حق دارند اگر کسی کار اشتباه یا خطرناکی در جامعه انجام داد، به او تذکر دهند و با روشی صحیح، وی را از آن کار باز دارند.

* همه حق دارند در کوچه و خیابان امنیت داشته باشند.

در کشور ما مؤسساتی وجود دارند که با همکاری مردم برای بهداشت و سلامتی، آموزش و امنیت مردم تلاش می‌کنند.

درس ۲: من مسئول هستم

من مسئول هستم

در درس قبل آموختید که شما حقوقی دارید. اما حتماً پی بردید که دیگران نیز حقوقی دارند. به عبارت دیگر ما در روابطی که با دیگران برقرار می‌کنیم دارای "حقوق متقابل" هستیم. همان‌طور که ما حق داریم، پدر و مادر و معلم و همسایگان و دوستان و... نیز حقی بر ما دارند. اما همراه با هر حق، مسئولیت‌ها و تکالیفی وجود دارد و این دو به منزله دو کفه ترازو هستند که باید تعادل آنها حفظ شود؛ برای مثال ما در کشورمان از امکانات و حقوقی مانند آموزش، امنیت و بهداشت برخورداریم تا بتوانیم زندگی بهتری داشته باشیم. از طرف دیگر، ما نیز نسبت به آبادانی کشورمان مسئول هستیم و باید همیشه به فکر پیشرفت آن باشیم.

پس همان‌طور که ما حقوقی داریم، مسئول هم هستیم.

مسئولیت یعنی وظایفی که هر یک از ما به عهده داریم و انتظار می‌رود آنها را انجام دهیم. وقتی فردی وظایف و تکالیف خود را خوب انجام می‌دهد می‌گویند او فرد مسئولیت‌پذیری است. افراد در نقش‌های مختلف، مسئولیت‌های مختلف دارند. اگر چه ممکن است بعضی افراد مسئولیت‌های بیشتر یا مهم‌تری داشته باشند اما هیچ فردی نیست که مسئولیتی نداشته باشد.

فعالیت (صفحه ۶ کتاب درسی)

- ۱- آقای مسعودی ۴۰ سال دارد و پزشک است. او دارای همسر و سه فرزند است و در یک کاشانه (آپارتمان) زندگی می‌کند. به نظر شما او در هریک از نقش‌های زیر چه مسئولیت‌هایی به عهده دارد؟
به عنوان پدر: وسایل مورد نیاز خانه را بخرد. در مواقع حساس تصمیمات لازم و مهم را بگیرد. مراتب محبت و احترام به فرزندان، تلاش برای تربیت صحیح آنها فراهم آورد. امکانات تحصیل و شکوفایی استعدادهای فرزندان فراهم کردن غذا، لباس و مسکن برای آنان.
به عنوان همسر: محبت، توجه و احترام به همسر همکاری و تقسیم کار با همسر در انجام امور منزل، همکاری و هم دلی در تربیت فرزندان، فراهم کردن وسایل زندگی مانند غذا، لباس و مسکن مناسب.
به عنوان پزشک: به بیماران خود رسیدگی و برای بهبود آنها تلاش کنند.
به عنوان فرزند پدر و مادر خود: محبت، توجه و احترام نسبت به پدر و مادر، دیدار آنان، برآوردن خواسته‌هایشان و کمک و رسیدگی به آنان.

به عنوان همسایه: محبت و احترام به همسایه، جلوگیری از ایجاد مزاحمت برای همسایه، مشارکت در اداره ساختمان، ارتباط مناسب و کمک و همدلی به همسایگان در موقعیت‌های مختلف.

۲- کاربرگه شماره (۱) را کامل کنید و در جدول آن مسئولیت‌های خود و سایر اعضای خانواده‌تان را بنویسید.

اکنون که این فعالیت‌ها را انجام دادید، ممکن است از خود بپرسید من در برابر چه چیز و چه کسانی مسئول هستم؟

من در نزد خداوند مسئول هستم.

خداوند متعال نعمت‌های فراوانی به من عطا کرده است. عقل و فکر و استعداد و توانایی؛ خانواده؛ معلم؛ خوراک و پوشاک و صدها نعمت دیگر... . وظیفه من این است که خداوند را عبادت کنم، شکرگزار نعمت‌هایش باشم و از دستورات او که برای سعادت و خوشبختی من است پیروی کنم.

شکرگزاری، استفاده صحیح از نعمت‌ها، قدر نعمت‌ها را دانستن و به هدر ندادن آنها است.

خداوند از اعمال و رفتار من و از آنچه در قلب و فکر من می‌گذرد آگاه است.

...این از فضل پروردگار من است تا مرا آزمایش کند که آیا شکر می‌کنم یا کفر می‌ورزم؟ (سوره نمل آیه ۴۰)

فعالیت (صفحه ۱۰۷ کتاب درسی)

۳- نعمت‌هایی را که خداوند متعال به شما داده، به خاطر بیاورید و آنها را یادداشت کنید. سپس با دوستان خود همفکری کنید و بگویید برای قدردانی و اطاعت از او تصمیم می‌گیرید چه کارهایی انجام دهید.

من نسبت به خودم مسئول هستم.

یکی از مسئولیت‌های مهم من مراقبت از خودم است. بدن من یکی از شگفتی‌های خلقت است. هریک از اعضای بدن از ده‌ها بخش تشکیل شده که مانند یک دستگاه پیچیده و برنامه ریزی شده وظایفی را به عهده دارد.

من با خوردن غذای مناسب و پرهیز از غذاها یا مواد مضر، رعایت بهداشت و نظافت، خواب کافی و ورزش از بدنم مراقبت می‌کنم. من از بدن خودم در مقابل موقعیت‌های خطرناک مثل سرما یا گرمای شدید، ترقه بازی، عبور از خیابان و جاده با بی‌احتیاطی و نظایر آن محافظت می‌کنم.

من باید تلاش کنم استعدادهای خودم را بشناسم و آنها را شکوفا کنم.

من از یک جنبه دیگر هم مراقب اعضای بدنم هستم. تلاش می‌کنم با زبانم دروغ نگویم یا غیبت نکنم. با دست و پایم کار خطا یا گناه انجام ندهم و مراقب اعمال و رفتار خود باشم.

فعالیت (صفحه ۸ کتاب درسی)

۴- امام سجاد (ع) در "رساله حقوق"، حق "دست"، "پا"، "چشم" و "گوش" بر انسان را بیان فرموده‌اند. با راهنمایی معلم خود، به این متن مراجعه کنید و درباره حقوق یکی از این چهار عضو بدن، با هم گفت‌وگو کنید.

۵- فهرستی از فعالیت‌هایی که می‌تواند به سلامتی شما کمک کنند، تهیه کنید و در کلاس با دیگر دوستان خود آن را در قالب یک پیمان‌نامه تکمیل کنید. فعالیت‌هایی مانند:

- من قول می‌دهم هر روز چند دقیقه پیاده روی کنم.

- من قول می‌دهم مدت زمان تماشای تلویزیون یا استفاده از بازی‌های رایانه‌ای و تلفن همراه را کاهش دهم.

- من قول می‌دهم بخشی از اوقات فراغت خودم را در کنار خانواده و دوستانم، به انجام بازی‌های گروهی و ورزش اختصاص دهم.

- من قول می‌دهم وعده‌های غذایی خودم را به‌طور کامل میل کنم.

- من قول می‌دهم در خرید مواد خوراکی، از استاندارد بودن آن مطمئن شوم و سعی می‌کنم از غذاهای آماده، کمتر استفاده کنم.

- من قول می‌دهم.....

- من قول می‌دهم.....

با اعضای خانواده

* من نسبت به دیگران مسئول هستم.

من در کارهای خانه با پدر و مادرم همکاری می‌کنم. وظایف شخصی خودم را بر دوش دیگران نمی‌گذارم. از پدر و مادرم اطاعت می‌کنم و به نصیحت‌هایشان گوش می‌دهم؛ چون آنها خوشبختی مرا می‌خواهند.

من به خواهران و برادرانم کمک و از آنها مراقبت می‌نمایم.

می‌دانم باید به اعضای خانواده‌ام احترام بگذارم و هرگز نباید با پدر و مادر با تندی و گستاخی صحبت کنم. از هر

تصمیم یا کاری که باعث ناراحتی آنها می‌شود خودداری می‌کنم.

با معلمان و همکلاسی‌ها

مقررات و نظم کلاس و مدرسه را رعایت می‌کنم.
در مدرسه همه تلاش می‌کنند تا من بیاموزم و پیشرفت کنم.
با معلمان و دیگر مسئولان مدرسه، با ادب و احترام برخورد می‌کنم.
به توصیه‌های معلم گوش می‌کنم و سعی می‌کنم درس‌ها را خوب یاد بگیرم و تکالیفم را به موقع انجام دهم. من همیشه با هم کلاسی‌هایم مهربان هستم و به آنها کمک می‌کنم.
باید از اموال عمومی مدرسه که متعلق به همه است محافظت کنیم.

با اعضای جامعه

در محل زندگی‌ام طوری رفتار می‌کنم که همسایگان آزردہ نشوند.
برای حفظ پاکیزگی و امنیت با اهالی محل و مسئولان همکاری می‌کنم.
من وظیفه دارم به همراه هم‌وطنانم برای پیشرفت و آبادانی کشورم تلاش کنم و در هنگام حوادث طبیعی مانند سیل یا زلزله به یاری آنها بشتابم.
من در برابر خون شهیدانی که برای انقلاب اسلامی و دفاع از میهن جان دادند مسئول هستم و خود را موظف به ادامهٔ راه آنها می‌دانم.
من وظیفه دارم از وحدت و استقلال میهن در مقابل دشمنان دفاع کنم. یکی از راه‌هایی که من به وسیلهٔ آن می‌توانم از استقلال کشورم دفاع کنم، خوب درس خواندن و امیدواری به آیندهٔ کشورم است.
من علاوه بر کشورم در برابر مسلمانان جهان و همهٔ انسان‌ها، مسئول هستم.

فعّالیت (صفحهٔ ۹ کتاب درسی)

۶- متن زیر را در کلاس بخوانید و با همفکری و گفت‌وگو به پرسش‌ها پاسخ دهید.

دانش‌آموزان و مسئولیت‌های اجتماعی

دانش‌آموزان علاقه‌مندند در فعالیت‌های اجتماعی همکاری و مشارکت کنند و مانند اعضای دیگر جامعه برای پیشرفت علمی و فرهنگی و امنیت و آبادانی کشور خود گام بردارند.
انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان، بسیج دانش‌آموزی و سازمان دانش‌آموزی از نهادهایی هستند که در مدارس زمینهٔ مناسبی را برای افزایش توانمندی و فعالیت‌های اجتماعی دانش‌آموزان فراهم می‌کنند. دانش‌آموزان با

عضویت و فعالیت در انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان، بسیج دانش‌آموزی و سازمان دانش‌آموزی توانمندی‌های تشکیلاتی و مدیریتی خود را تقویت می‌کنند و برای پذیرش مسئولیت‌های اجتماعی بزرگ‌تر آماده می‌شوند.

با انجام فعالیت‌های مختلف برای پذیرش مسئولیت‌های اجتماعی آماده می‌شوند.

پیوندگان و پیشگامان بسیج دانش‌آموزی با شرکت در اردوهای آموزشی، علمی و فرهنگی و جهادی، کلاس‌های قرآن و معارف، راه‌پیمایی‌های مختلف، گرامی‌داشت مناسبت‌ها و ایام‌الله، نماز جمعه، برگزاری مسابقات ورزشی، جمع‌آوری و نشر آثار شهیدان و شهدای دانش‌آموز، روحیه همکاری و انقلابی بودن و مسئولیت‌پذیری را در خود تقویت می‌کنند. بسیجی، فردی است که عاشقانه و شجاعانه تا پای جان از اسلام و قرآن و انقلاب در مقابل دشمنانی همچون آمریکای ظالم و صهیونیسم جنایت‌کار دفاع می‌کند؛ با ظالمان می‌جنگد و نسبت به مردم صمیمی و فروتن و همواره آماده کمک به هموعان است. نوجوانان و جوانان دانش‌آموز بسیجی در پیروزی انقلاب اسلامی و دفاع مقدس و دیگر عرصه‌های انقلاب نقش مؤثر و ممتازی داشته‌اند. **پیش‌تازان (پسر و دختر)** سازمان دانش‌آموزی نیز در فعالیت‌هایی چون اداره امور مدرسه، تشکیل گروه‌های علمی و کمک به دانش‌آموزان دیگر، اداره تعاونی مدرسه، دوستی با طبیعت، آمادگی برای امداد و نجات، شرکت در اجرای مراسم عبادی و گرامی‌داشت مناسبت‌ها و ایام‌الله، مسئولیت‌پذیری اجتماعی را می‌آموزند و به کار می‌بندند.

۱- شما در کدام یک از نهادهای اجتماعی مدرسه عضو هستید؟ چرا؟

۲- الف) تاکنون در کدام یک از برنامه‌های بسیج دانش آموزی، انجمن اسلامی دانش آموزان یا سازمان دانش آموزی فعالیت و مشارکت کرده‌اید؟ برای همکلاسی‌هایتان توضیح دهید.

ب) به نظر شما شرکت در برنامه‌های تشکلهای دانش آموزی چه تأثیری بر شخصیت شما داشته است؟ چه چیزهایی آموخته‌اید؟

۳- برای بهتر شدن و گسترش برنامه‌های تشکلهای دانش آموزی در مدرسه خودتان، چه پیشنهادهایی دارید؟
پیشنهادهای خود را روی یک کاغذ بنویسید و به دست مسئولان مدرسه و مسئول امور پرورشی برسانید.

اسطوره ملی

هشتم آبان، سال روز شهادت دانش آموز بسیجی، شهید حسین فهمیده را "روز بسیج دانش آموزی" نام‌گذاری کرده‌اند.

امام خمینی (ره) درباره وی فرمود:

رهبر ما آن طفل سیزده ساله‌ای است که با قلب کوچک خود که ارزشش از صدها زبان و قلم، بزرگ‌تر است با نارنجک خود را زیر تانک دشمن انداخت و آن را منهدم نمود و خود نیز شربت شهادت نوشید.

آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر انقلاب اسلامی دربارهٔ او فرمود:

او سیزده ساله بود؛ اما با رشد، با شعور، با اراده و مصمّم [بود]، او کشور خود را می‌شناخت، امام خود را می‌شناخت، دشمن خود را می‌شناخت؛ اهمیت وجود و فعالیت خود را هم می‌شناخت. [او] رفت [تا] این سرمایه را تقدیم عزّت کشور و آینده انقلاب و منافع و مصالح مردم کند. جسم او رفت؛ اما روحش زنده ماند، یادش ابدی شد و خاطره‌اش به صورت اسطوره درآمد. این الگوست.

*** من نسبت به محیط زندگی خود و عالم آفرینش مسئول هستم.**

آب و خاک و نور و هوا و گیاه و جانوران نشانه‌های عظمت خلقت خداوند و نعمت‌هایی برای ما هستند. باید برای آباد کردن محیط زندگی‌ام تلاش کنم.

سعی می‌کنم بهداشت و پاکیزگی را در محیط زندگی‌ام حفظ کنم؛ به محیط زیست آسیب نرسانم و نظم طبیعت را برهم نزنم.

سعی می‌کنم محیط طبیعی زندگی حیوانات را تغییر ندهم و حیواناتی را که محل زندگی آنها طبیعت است، با نگهداری در محیط‌های بسته‌ای مانند قفس یا خانه اذیت نکنم.

بیشتر بدانیم: واژه‌ها

حقوق طبیعی: حقوقی که خداوند به دلیل مقام انسان برای همهٔ انسان‌ها قائل شده و در نهاد آدمیان قرار داده و از تولد تا مرگ با انسان‌ها همراه است و ربطی به کشور، زبان، نژاد و... ندارد.

نیازهای مادی و معنوی: به نیازهایی مانند پوشاک، خوراک و ابزار و وسایل زندگی نیازهای مادی و به نیازهایی چون نیاز به خداپرستی، محبت، احترام، زیبایی، همدلی، همکاری و کمال نیازهای معنوی می‌گویند.

تبعه: تبعهٔ یک کشور بودن، یعنی تعلّق به آن کشور داشتن و از قوانین و مقررات آن کشور پیروی کردن. برای مثال ما تبعهٔ ایران هستیم. جمع این کلمه اتباع است.

توان مالی: یعنی مقدار پولی که فرد می‌تواند برای خریدن وسایل مورد نیاز خود بپردازد، بودجه.

تبعیض: رفتار نابرابر با افرادی که حقوق یکسان دارند.

به کار ببندیم (صفحهٔ ۱۲ کتاب درسی)

۱- دربارهٔ مسئولیت‌های خودتان در خانه و مدرسه فکر کنید. آیا مواردی بوده که مسئولیت‌های خودتان را به خوبی انجام نداده باشید؟ از این موضوع چه احساسی دارید؟

الف) نامه‌ای به خودتان بنویسید و مسئولیت‌های خودتان را به خود تذکر بدهید.

ب) مسئولیت‌هایی را که به خود تذکر داده‌اید در زندگی واقعی انجام دهید.

در پایان سال از خانواده بخواهید که برگهٔ ارزیابی از کارهای شما را به معلم بدهند.

۲- اگر دوستی دارید که پدر یا یکی از نزدیکان او، در راه استقلال و دفاع از کشور عزیز و اسلامی ما، شهید شده است، آیا می‌توانیم بگوییم که آن شهید، مسئولیت خود در مقابل خدا و کشورش را به خوبی و کامل انجام داده است؟ دربارهٔ دلایل خود، در کلاس گفت‌وگو کنید.

۳- اگر فکر می‌کنید در خانه یا مدرسه برخی حقوق شما نادیده گرفته می‌شود، با راهنمایی معلم به مشاور مدرسه مراجعه کنید و با همفکری او راه‌حلی برای موضوع پیدا کنید.

درس ۳: چرا به مقررات و قوانین نیاز داریم؟

حتماً تاکنون از خود پرسیده‌اید که چرا اتومبیل‌ها و آدم‌ها در برابر چراغ قرمز توقف می‌کنند؟ چرا سال تحصیلی در روز و زمان مشخصی آغاز و پایان می‌یابد؟ چرا ادارات و بانک‌ها ساعت معینی کار خود را آغاز می‌کنند و به پایان می‌برند؟

چرا برای تأسیس یک کارخانه، مغازه و ساختن یک ساختمان باید مجوز گرفت؟

چرا برای هر سازمان و مؤسسه، وظایفی معین شده است؟

پاسخ این است: رعایت قانون

ما برای برقراری نظم و جلوگیری از هرج و مرج و همچنین حفظ حقوق انسان‌ها به قانون نیاز داریم.

شما با آموختن این فصل و انجام فعالیت‌های آن درمی‌یابید:

- چرا به قانون و مقررات نیاز داریم؟

- پیروی نکردن از قانون چه پیامدهایی دارد؟

- قانون اساسی چیست؟

- چه کسانی قانون وضع می‌کنند؟ کار قوه مقننه چیست و از چه بخش‌هایی تشکیل شده است؟

در فصل پیش گفته شد که ما انسان‌ها از ابتدای تولد با انسان‌های دیگر زندگی می‌کنیم و با ورود به اجتماع، روابط اجتماعی میان ما و دیگران برقرار می‌شود و نسبت به یکدیگر حقوقی پیدا می‌کنیم. با این حال هیچ یک از ما در استفاده از حقوق خود، آزادی مطلق و بی‌قید و شرط نداریم؛ بلکه تا آنجا می‌توانیم حق خود را اعمال کنیم که مغایر قانون نباشد. برای مثال نمی‌توانیم با اعمال حق خود سبب خسارت و زیان دیگران شویم. همچنین، ما باید هنگام انجام کارهای خود، احکام الهی را نیز مانند قانون و مقررات، رعایت کنیم.

از مهمترین علل پدید آمدن مقررات و قوانین در جامعه، برقراری نظم و حفظ حقوق افراد بوده است. برای آنکه بهتر به موضوع نیاز به مقررات پی ببرید، متن زیر را بخوانید و فعالیت ۱ را انجام دهید:

... شما با گروهی از دوستانتان به یک اردوی علمی - تفریحی در یک منطقه جنگلی زیبا رفته‌اید. شما چادری بزرگ برای استراحت و خوابیدن با خود آورده‌اید. پس از یک سفر طولانی به محل مورد نظر می‌رسید. چادر را برپا می‌کنید و لوازم و وسایلی را که با خود آورده‌اید در چادر می‌گذارید. قبل از سفر، از دیگران راهنمایی و مشورت گرفته‌اید. به شما گفته‌اند که با حدود بیست دقیقه پیاده روی می‌توانید به چشمه‌ای که در آن حوالی است بروید و آب مورد نیازتان را تأمین کنید. در یک کیلومتری آن محل نیز روستایی وجود دارد که می‌توانید مواد مورد نیازتان را از آنجا تهیه کنید. شما می‌خواهید یک هفته را در این منطقه سپری کنید، اما پس از گذشت یک روز مسائل و مشکلاتی بروز می‌کند. شما و گروه دوستانتان برای حل این مشکلات جلسه‌ای تشکیل می‌دهید و با هم گفت‌وگو می‌کنید. ...

فعالیت (صفحه ۱۵ کتاب درسی)

۱- به گروه‌های ۵ یا ۶ نفره تقسیم شوید. مجسم کنید حالا گروه شما یک روز را در اردو سپری کرده و مسائل زیر پیش آمده است. گفت‌وگو کنید و درباره هر یک از موقعیت‌های زیر تصمیم بگیرید.

(موقعیت ۱)

بعضی‌ها دوست دارند که داخل چادر همیشه مرتب و تمیز باشد، بعضی دیگر به این موضوع بی‌اعتنا هستند و بگومگو بین افراد پیش آمده است. همچنین بعضی بچه‌ها کوله پشتی‌شان را روی وسایل دیگران گذاشته‌اند و دوربین یک نفر شکسته است.

(موقعیت ۲)

دو نفر از بچه‌ها با خود رادیویی آورده‌اند و شب موقع خواب با صدای بلند رادیو گوش می‌کنند و این کار همه را عصبانی کرده است.

(موقعیت ۳)

یکی از بچه‌ها پس از خوردن چای، کتری آب جوش را وسط چادر گذاشته و رفته است.

(موقعیت ۴)

صبح پس از خوردن صبحانه وقتی می‌خواهند به طور دسته جمعی به گردش بروند بعضی بچه‌ها خیلی دیر آماده می‌شوند.

(موقعیت ۵)

دو نفر که مسئول پختن بلال روی آتش بودند، آتشی را که برای این کار در نزدیکی چادر برافروخته بودند خاموش نکرده و به همراه بقیه برای بازی رفته‌اند.

همفکری کنید و بگویید چه مشکلات و شرایط دیگری ممکن است در اردوی شما به وجود بیاید.

امکان دارد بعضی از اعضای گروه بدون اطلاع رهبر اردو را ترک کرده و به مکان‌های خطرناک بروند.

۲- اکنون نتیجه تصمیمات خودتان را به صورت مقررات اردو روی یک صفحه کاغذ بنویسید و در کلاس بخوانید. بگویید هر یک از این مقررات چگونه موجب حفظ حقوق افراد می‌شود.

نسبت به وسایل یک دیگر احساس مسئولیت داشته باشیم و هر کس در حفظ وسایل شخصی خود نهایت دقت را داشته باشد، هنگام خواب از ایجاد صدای بلند و گوش خراش پرهیز کرده و آرامش را حفظ کنید، بعد از استفاده از وسایل و ظروف هر یک از آنها را در جای مخصوص خود قرار دهید، زمان حرکت و گردش گروهی در ساعت معین حضور داشته باشید.

۳- آیا همه اعضا حق اظهار نظر درباره موضوع را داشتند؟

بله، همه اعضای گروه با در نظر گرفتن ادب، احترام، می‌توانند نسبت به برنامه‌های گروه اظهار نظر کنند.

۴- اگر پس از تصمیم‌گیری، یک نفر با تصمیم شما مخالفت می‌کرد، چه می‌کردید؟

اگر چه به نظر او احترام می‌گذاشتیم. اما چون اردوی ما گروهی بود، همه باید تابع قوانین باشیم.

* مقررات برای فعالیت‌های گروهی، لازم و ضروری است. با این حال، فکر می‌کنید که "مشورت"، "همدلی و گذشت" و "کمک به دیگران برای انجام بهتر وظایفشان در گروه"، چه نقشی در داشتن یک اردوی بهتر خواهد داشت؟

در این فعالیت شما برای حفظ حقوق افراد و ایجاد نظم و ایمنی مقرراتی را تعیین کردید. اگر شما نتوانسته بودید برسر مقررات اردو به توافق برسید یا هیچ‌کس این مقررات را رعایت نمی‌کرد، چه وضعی پیش می‌آمد؟ در سال‌های پیش با مقررات خانه و مدرسه آشنا شدید. همچنین آموختید که هر یک از مکان‌های عمومی چون کتابخانه، سینما، پارک، مسجد، ورزشگاه و... مقررات مخصوص به خود را دارند.

اکنون یک بار دیگر مقررات هریک از این مکان‌ها را در کلاس مرور کنید و بگویید اگر این مقررات نبود چه وضعیتی پیش می‌آمد؟

همان‌طور که پی بردید به طور کلی قانون و مقررات به چند دلیل به وجود آمده است:

۱- حفظ حقوق افراد

۲- برقراری نظم و امنیت

۳- رشد اخلاقی انسان‌ها

ایجاد نظم و امنیت و جلوگیری از هرج و مرج به نفع همگان بوده و احترام به حقوق دیگران است. عدم رعایت قوانین و مقررات در جامعه، علاوه بر به هم زدن نظم و امنیت اجتماعی موجب پایمال شدن حقوق افراد می‌شود.

به تصاویر دقت کنید و با توجه به موضوع نظم و مقررات و حفظ حقوق افراد، آنها را توضیح دهید.

۵- به این موقعیت‌ها توجه کنید و بگویید هر کدام چه پیامدهایی دارد و کدام حقوق نادیده گرفته می‌شود؟

- فردی بخواهد خارج از صف افرادی که در نانوایی ایستاده‌اند، نان بگیرد.

حقوق افرادی که در صف هستند زیر پا گذاشته می‌شود.

- فردی که در آپارتمان زندگی می‌کند و سهم مشارکت خود در هزینه‌های ساختمان را پرداخت نمی‌کند.

- راننده‌ای که بدون توجه به علامت عبور ممنوع داخل خیابان یک طرفه می‌شود و شد آمد (ترافیک) به وجود می‌آورد.

- موتور سواری که به علت شلوغی خیابان وارد پیاده‌رو می‌شود و از بین مردم عبور می‌کند.

- شرکت ساختمانی‌ای که قرار است سالن ورزشی برای مردم بسازد، اما مقررات ساختمان سازی و مصالح مناسب را به کار نبرد.

- عابر پیاده که بدون توجه به چراغ راهنما از لابه‌لای اتومبیل‌ها حرکت می‌کند.

به چند گروه تقسیم شوید و یک مکان یا گروه اجتماعی را انتخاب کنید. جدولی دوستونی رسم کنید که در آن

مقررات مربوط به آن مکان در یک ستون و کارکرد آن در ستون مقابل نوشته شود. مثال: پمپ بنزین:

مثال: پمپ بنزین: ۱- ورود با صف نظم و احترام به حقوق دیگران

پمپ بنزین	ورود با صف	نظم و احترام به حقوق دیگران
کتابخانه	رعایت سکوت هنگام مطالعه	احترام به حقوق دیگران، ایجاد آرامش
پارک	نریختن زباله در پارک	حفظ پاکیزگی محیط زیست، جلوگیری از بیماری

درس ۴: قانون گذاری

دانستید که هر جامعه‌ای برای حفظ نظم و امنیت و حقوق افراد به مقررات و قوانین نیاز دارد. این قوانین و مقررات چگونه و توسط چه کسانی تعیین می‌شود؟ ابتدا فعالیت ۱ را انجام دهید.

فعالیت (صفحه ۱۷ کتاب درسی)

۱- تعیین کنید: با همفکری یکدیگر، مقرراتی برای کلاس و مدرسه‌تان بنویسید.

شما می‌توانید برخی از مقررات کنونی را حذف کنید یا نگه دارید و یا مقررات جدیدی را تعیین کنید.

۲- نقد کنید: هر گروه مقررات پیشنهادی خود را بخواند و علل تعیین آنها را توضیح دهد. سایر دانش‌آموزان بگویند آیا با این مقررات موافقاند یا نه؟ چرا؟ برای نقد مقررات توجه کنید که آیا مقررات پیشنهادی، واقع‌بینانه و قابل اجرا هستند؟ آیا این مقررات موجب بهتر شدن امور می‌شود؟ آیا این مقررات حقی را از کسی ضایع نکرده است؟

* گاهی گروه‌های اجتماعی به‌صورت توافقی و براساس رعایت اصول اخلاقی یا برخی رسم‌ها، از مقرراتی پیروی می‌کنند؛ برای مثال، ایستادن در صف اتوبوس و یا نانوائی، قاعده‌ای اجتماعی است که مردم برای حفظ نظم، آن را پذیرفته و رعایت می‌کنند.

* هرگاه مقررات به وسیله یک نهاد دارای صلاحیت مثل مجلس تصویب شود، نام "قانون" به خود می‌گیرد؛ برای مثال، ممنوعیت عبور از چراغ قرمز، یک قانون راهنمایی و رانندگی است که در مجلس تصویب شده است و چنانچه راننده‌ای از آن تخلف کند جریمه می‌شود. همچنین، هیچ‌کس نمی‌تواند بدون داشتن صلاحیت و مدرک پزشکی به درمان مردم بپردازد و این یک قانون مصوب است و اگر کسی از آن سرپیچی کند مجازات می‌شود.

همه افراد در برابر قانون مساوی‌اند.

قانون اساسی

مهم‌ترین قانون هر کشور قانون اساسی آن کشور است. قانون اساسی مادر همه قانون‌ها است و سایر قوانین در چارچوب آن تصویب می‌شوند. در قانون اساسی هر کشور مهم‌ترین حقوق ملت و همچنین مهم‌ترین روابط و وظایف حکومت و مردم، معین شده است.

چند ماه پس از پیروزی انقلاب اسلامی، مجلس خبرگان برای نوشتن قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تشکیل شد. در این مجلس، خبرگانی که از سوی مردم انتخاب شده بودند در طی چند ماه قانون اساسی را براساس بحث های دینی و علمی فراوان و با توجه به اهداف انقلاب اسلامی، نوشته و تصویب کردند. سپس قانون اساسی در روزهای ۱۱ و ۱۲ آذر ماه ۱۳۵۸ به همه پرسی گذاشته شد و بیش از ۹۸ درصد مردم به آن رأی مثبت یا آری دادند.

قانون اساسی کشور ما که براساس اصول اسلامی تدوین شده است، توجّه خاصی به حقوق اساسی و اجتماعی همه مردم دارد و همه موظف اند به این قوانین احترام بگذارند.

به چند نمونه از اصول قانون اساسی توجه کنید:

بیشتر بدانیم: فصل سوم (حقوق ملت)

اصل ۱۹ - مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، زبان و مانند اینها سبب امتیاز نخواهد بود.

اصل ۲۰ - همه افراد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند.

اصل ۲۸ - هرکس حق دارد شغلی را که بدان مایل است و مخالف اسلام و مصالح عمومی و حقوق دیگران نیست

برگزینند. دولت موظف است با رعایت نیاز جامعه به مشاغل گوناگون، برای همه افراد امکان اشتغال به کار و شرایط مساوی را برای احراز مشاغل ایجاد نماید.

اصل ۳۰ - دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت تا پایان دوره متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سرحد خودکفایی کشور به طور رایگان گسترش دهد.

اصل ۴۰ - هیچ کس نمی تواند اعمال حق خویش را وسیله اضرار به غیر یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد.

فعّالیت (صفحه ۱۸ کتاب درسی)

۳- منظور از اینکه همه افراد در مقابل قانون مساوی هستند چیست؟ مثال بزنید.

یعنی همه افراد کشورمان از زن و مرد در حمایت یکسان قانون قرار دارند و همه از حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلامی برخوردارند. قانون به طور یکسان در مورد همه افراد جامعه حکم صادر می کند و مقام و پست و... تفاوتی در مقابل قانون نمی کند.

۴- با راهنمایی معلم قانون اساسی را به کلاس بیاورید و آن را ورق بزنید و مطالعه کنید.

قوه مقننه

قوه مقننه تهیه و تصویب قوانین عادی کشور را در چارچوب قانون اساسی به عهده دارد. این قوه از دو بخش تشکیل شده است:

۱- **مجلس شورای اسلامی:** نمایندگان منتخب مردم هستند که قوانین عادی را تهیه و تصویب می کنند. آنها برای یک دوره چهار ساله از سوی مردم مناطق مختلف کشور ما انتخاب می شوند.

نمایندگان پس از انتخاب شدن برای شروع کار خود، در مجلس آدای سوگند می کنند که در گفته ها، نوشته ها و اظهارنظرهایشان، استقلال کشور، آزادی مردم و تأمین منافع و مصلحت های آنان را مدنظر داشته باشند.

نمایندگان، از بین خود فردی را به عنوان رئیس مجلس انتخاب می کنند.

۲- شورای نگهبان: شورای نگهبان دو وظیفه مهم بر عهده دارد:

الف) این شورا قوانینی را که در مجلس تصویب شده است، بررسی می‌کند. اگر قوانین تصویب شده با قانون اساسی یا اصول و احکام دین مخالف بود آنها را رد می‌کند یا دوباره به مجلس برمی‌گرداند تا اصلاح شود.

ب) این شورا بر انتخاباتی که در کشور برگزار می‌شود مانند انتخابات ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی، نظارت می‌کند. نامزدهای انتخابات پس از بررسی و تأیید صلاحیت توسط این شورا، می‌توانند در انتخابات حضور یابند و برای به‌دست آوردن رأی مردم، تلاش کنند.

*** مجمع تشخیص مصلحت نظام:** در مواردی که شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی به توافق درباره تصویب یک قانون نمی‌رسند، مجمع تشخیص مصلحت نظام، تصمیم نهایی را می‌گیرد.

*** قانون‌گذاران با توجه به نیازها و موضوعات مختلف جامعه سعی می‌کنند بهترین قوانین را وضع کنند.**

از آنجا که وضع قانون اهمیت زیادی دارد، قانون‌گذاران باید از بین بهترین افرادی که شایستگی‌های لازم را برای این کار دارند، انتخاب شوند؛ شایستگی‌هایی مانند: شجاعت، دلسوزی، تخصص، دین‌داری؛ طرف‌داری از حقوق محرومان و

بیشتر بدانیم: واژه‌ها

خبرگان: جمع خبره؛ به کسانی که شایستگی‌ها و مهارت‌های لازم را برای یک کار داشته باشند، خبره می‌گویند.

همه‌پرسی (رفراندوم): رأی‌گیری از همهٔ مردم یک کشور برای رد یا قبول یک موضوع.

در همه‌پرسی، مردم نماینده انتخاب نمی‌کنند. بلکه خودشان به‌طور مستقیم به یک موضوع رأی آری یا نه می‌دهند.

آدای سوگند: رئیس‌جمهور یا نمایندگان مجلس در شروع کار خود به قرآن کریم قسم یاد می‌کنند که وظایفی را که برعهده دارند به خوبی انجام دهند. به این کار آدای سوگند می‌گویند.

نامزدهای انتخابات: کسانی که برای انتخاب شدن اعلام آمادگی می‌کنند، داوطلب، نامزد (کاندیدا)

وضع قانون: نوشتن و تصویب قانون.

شورای نگهبان: این شورا مرکب از ۱۲ نفر است. ۶ نفر فقیه (کسی که احکام دینی را از منابع اسلامی مانند قرآن و حدیث به‌دست می‌آورد.) که از سوی رهبر جمهوری اسلامی انتخاب می‌شوند و ۶ نفر حقوقدان که از طرف قوه قضائیه به مجلس برای انتخاب توسط نمایندگان، پیشنهاد می‌شوند.

به کار ببندیم (صفحهٔ ۲۰ کتاب درسی)

۱- توجّه کنید:

در هنگام مشاهده یا بروز یک تخلف علاوه بر نهی از منکر (در صورت امکان) باید به قانون و مراجع قانونی مراجعه کنیم.

معلم روایت‌هایی از چند موقعیت برای شما تعریف می‌کند. شما پس از همفکری و گفت‌وگو تصمیمات صحیح را بیان کنید.

۲- تحقیق کنید نماینده شهر یا روستای محل زندگی شما در مجلس شورای اسلامی چه کسی یا چه کسانی هستند.

۳- از مسئولان مدرسه درباره کار و نقش شورای دانش آموزی و مجلس دانش آموزی جمهوری اسلامی ایران پرس و جو کنید.

درس ۵: همدلی و همیاری در حوادث

انسان‌ها در زندگی با خطرهای و حوادث ناگواری چون سیل، زلزله، آتش سوزی، خشک‌سالی و تصادف روبه‌رو می‌شوند.

حتماً تاکنون شنیده‌اید که در منطقه‌ای سیل یا زلزله خسارات زیادی به مردم وارد کرده و عده‌ای را بی‌خانمان نموده است و این حس در شما به وجود آمده که بخواهید به یاری آسیب‌دیدگان بشتابید و به آنها کمک کنید.

این حس زیبای شما همدلی و همدردی است. همدلی و کمک به دیگران از گذشته تا به امروز در جوامع مختلف وجود داشته است. اما علاوه بر کمک‌های فردی، امروزه مؤسسات اجتماعی مختلفی نیز به وجود آمده‌اند که به کمک آسیب‌دیدگان حوادث می‌شتابند و بخشی از نیازهای آنها را برطرف می‌کنند.

در این فصل شما با دو مورد از این مؤسسات آشنا می‌شوید.

شما با آموختن این فصل و انجام فعالیت‌های آن درمی‌یابید:

- چرا در هنگام وقوع حوادث با همنوعان، همدلی و همیاری می‌کنیم؟

- جمعیت هلال احمر در هنگام حوادث چه کارهایی انجام می‌دهد؟

- بیمه چیست و انواع آن کدام است؟

- چرا بیمه به وجود آمده است؟

حادثه هیچ‌گاه خبر نمی‌کند!

۱- به چند گروه تقسیم شوید. به اخبار روزنامه‌ها در بالای صفحه توجه کنید. با وقوع این حوادث چه مشکلاتی برای مردم این مناطق به وجود می‌آید؟ روی یک کاغذ تعدادی از مشکلات و نیازهای مردم آسیب دیده را بنویسید و در کلاس بیان کنید.

با وقوع حوادثی مثل سیل، زلزله، طوفان و... مشکلات بسیاری برای مردمی که در این مناطق هستند به وجود می‌آید. مثلاً در زمان وقوع سیلاب‌های عظیم، خطوط ارتباطی به حداقل کارایی خود می‌رسند و امکان حمل و نقل از بین می‌رود. به علت آلوده شدن آب‌های آشامیدنی و قطع کمک‌های پزشکی و مردمی، بیماری‌های واگیردار نظیر وبا و یرقان بیش از خود سیل قربانی می‌گیرند. در زمان زلزله، آتش سوزی، انفجار لوله‌های گاز، لغزش زمین، ریختن آوار بر سر مردم و اتصال برق در پی پس لرزه‌ها تلفات زیادی به بار می‌آورد.

مشکلات مردم: از بین رفتن وضعیت بهداشتی جامعه و سلامتی روحی و جسمی مردم، وجود بیماری‌های عفونی، ایجاد آب آلوده، رعایت نکردن نکات بهداشت

نیازهای مردم در این زمان: می‌تواند شامل: سرویس‌های بهداشتی صحرایی، لوازم گرمایشی، تأمین آب و غذای سالم، بهسازی محیط و ایجاد پناهگاه مناسب و انجام اقدامات مربوط به بهداشت عمومی، هوای سالم، اسکان موقت، دفع بهداشتی فاضلاب‌ها و جلوگیری از افزایش انتقال بیماری‌ها، وسایل پزشکی، لباس، دارو، پتو، زیرانداز و... از جمله نیازهای اساسی است.

همه ما گاهی از طریق اخبار روزنامه‌ها یا صدا و سیما مطلع می‌شویم که در منطقه‌ای، تعدادی از هم وطنان ما و خانه‌هایشان در اثر وقوع زلزله، سیل یا بیماری‌های واگیردار از بین رفته‌اند یا در برخی از مناطق جهان، جنگ‌هایی روی داده و تعدادی از مردم غیرنظامی و زنان و کودکان مجروح شده‌اند. مردم کشور ما در حوادث مختلف مانند جنگ تحمیلی رژیم بعث در عراق علیه ایران، زلزله بم، زلزله آذربایجان و سیل استان گلستان نشان دادند که روحیه همدلی و همیاری بسیار خوبی دارند.

همدلی یعنی اینکه خود را به جای فردی که دچار حادثه شده بگذاریم و احساسات و شرایط او را درک کنیم. همیاری یعنی پس از درک احساس فرد حادثه دیده به کمک او بشتابیم.

همیاری اقشار مختلف جامعه در امداد رسانی به سیل‌زدگان کشورمان، سال ۱۳۹۸

خداوند همدلی و انسان دوستی را در سرشت ما انسان‌ها قرار داده است. البته لازم نیست که حتماً حوادث بزرگی پیش بیاید. گاهی ممکن است در همسایگی ما، خانواده‌ای دچار یک حادثه بشود و نتواند هزینه‌های زندگی خود را تأمین کند. گاه ممکن است همکلاسی ما در اثر یک حادثه یا بیماری ناتوانی جسمی پیدا کند. در هر یک از این موارد ما چه وظیفه‌ای داریم؟

قرآن کریم می‌فرماید:

هرکس جان یک نفر را نجات دهد مانند این است که جان همهٔ مردم را نجات داده است. (سوره مائده، آیه ۳۲)

امام رضا (ع) فرمودند:

هرکس اندوهی را از مؤمنی برطرف کند خداوند در روز قیامت اندوهش را برطرف خواهد کرد.

کمک‌های مؤمنانه مردم ایران به هم وطنان خود در
هنگام بحران‌ها و بروز مشکلات مختلف در کشور

همیاری و مجاهدت کادر درمانی کشور (پزشکان،
پرستاران و...) برای مقابله با بیماری کرونا

ما در هنگام حوادث فقط به یاری هم‌وطنان خود نمی‌شتابیم، بلکه نسبت به همهٔ انسان‌های مظلوم و آسیب
دیده در هر جای جهان که باشند احساس مسئولیت می‌کنیم.

برای مثال هر روزه شاهد هستیم که مردم فلسطین در اثر حملات ناجوانمردانهٔ رژیم اشغالگر قدس، زخمی
می‌شوند و یا به شهادت می‌رسند یا در خبرها می‌شنویم مردم برخی کشورها در آسیا و آفریقا به خاطر
خشک‌سالی یا فقر و جنگ که گاهی ناشی از دخالت کشورهای زورگو است، کشته شده یا می‌شوند. با شنیدن این
خبرها می‌گوییم: ای کاش آنجا بودیم و به انسان‌های خسارت‌دیده و مظلوم، کمک می‌کردیم.

بمباران مردم مظلوم یمن توسط حاکمان سعودی و هم پیمان‌های آنها

کدام مؤسسات اجتماعی در حوادث به ما کمک می‌کنند؟

امروزه با گسترش وسایل ارتباطی و حمل و نقل همه به سرعت می‌توانند از اخبار حوادث در مناطق مختلف آگاه
شوند و خود را به محل حادثه برسانند. به علاوه در جامعهٔ امروز همیاری و همدلی شکل‌های جدیدی نیز پیدا

کرده و مؤسسات مختلفی برای این امور پدید آمده‌اند. برای مثال، وقتی در یک منطقه زلزله رخ می‌دهد ممکن است مؤسسات مختلف مانند سازمان مدیریت بحران کشور، جمعیت هلال احمر، سازمان آتش‌نشانی، فوریت‌های پزشکی (اورژانس)، نیروی انتظامی، بسیج، گروه‌های داوطلب جهادی و... به یاری مردم بشتابند و هریک وظیفه خاصی را انجام دهند.

جمعیت هلال احمر: یکی از مؤسساتی است که در زمان وقوع حوادث طبیعی یا جنگ‌ها به کمک مردم می‌شتابد. امدادگران جمعیت هلال احمر در هنگام وقوع حوادث، به مجروحین کمک‌های اولیه می‌رسانند و آنها را به بیمارستان منتقل می‌کنند. هلال احمر برای آسیب‌دیدگان سیل یا زلزله و جنگ، چادرهای اسکان موقت برپا می‌کند و کمک‌های مردمی مثل غذا، پوشاک، چادر اسکان و دارو را جمع‌آوری می‌کند و به آنها می‌رساند.

جمعیت هلال احمر علاوه بر این خدمات، در شرایط عادی برای صلح و دوستی و همچنین حفظ محیط زیست تلاش می‌کند.

جمعیت هلال احمر بخشی به نام **سازمان جوانان هلال احمر** دارد. دانش آموزان یا دانشجویانی که به طور داوطلب عضو این سازمان می‌شوند، برای همکاری با هلال احمر آموزش می‌بینند.

اعضای جمعیت هلال احمر در حال امداد رسانی

بیشتر بدانیم: بچه‌ها!

در کشورهای مسلمان، جمعیت هلال احمر و در سایر کشورها همین مؤسسه به نام صلیب سرخ فعالیت می‌کند. جمعیت‌های هلال احمر و کمیته (کارگروه) بین‌المللی صلیب سرخ جهانی در همه کشورها، اصول مشترکی را پذیرفته‌اند. بعضی از این اصول عبارت‌اند از:

-هرکس جان یک نفر را نجات دهد مثل این است که جان همه انسان‌ها را نجات داده است. (این عبارت آیه ۳۲ سوره مبارکه مائده در قرآن کریم است)

-جمعیت هلال احمر برای کمک به انسان‌ها و نجات آنها پاداش و حقوقی دریافت نمی‌کند.

-جمعیت هلال احمر در جنگ‌ها و دعوها، بی‌طرف است و به همه مجروحین و آسیب‌دیدگان بدون توجه به نژاد و ملیت و زبان و... کمک می‌کند.

-با وجود ضرورت کمک‌رسانی به یکدیگر بر اساس قواعد اخلاقی و انسانی، اما برخی کشورها مانند آمریکا یا دولت جعلی اسرائیل، مانع از رسیدن خدمات درمانی و دارو به کشورهای نیازمند به آن می‌شوند و به این وسیله، جان هزاران انسان بی‌گناه را در کشورهای مختلفی مانند عراق، فلسطین، یمن و سوریه گرفته‌اند یا سلامتی آنها را در معرض خطر جدی قرار داده‌اند.

۱۱۲ امداد

در حوادث کوهستان و جاده و سیل و آوار و... با گرفتن این شماره، امدادگران هلال احمر به یاری ما می‌شتابند

فعالیت (صفحه ۲۵ کتاب درسی)

۲- خاطره‌ای از همدلی و یاری رساندن به انسان‌های دیگر در کلاس تعریف کنید.

۳- فرض کنید از شما خواسته‌اند دو گروه جهادی برای کمک به آسیب‌دیدگان زلزله تشکیل دهید. یک گروه به منطقه اعزام می‌شوند و گروه دیگر باید از همان محل زندگی خود به زلزله زدگان کمک کنند. گروه اول بگویند قبل از رفتن چه آموزش‌هایی باید ببینند.

مراحل مربوط به امداد رسانی در بلایای طبیعی: آموزش افراد جامعه، تربیت نیروی انسانی متخصص، ساخت بناها در منطقه مناسب و به صورت استاندارد، تقویت مهارت‌های اجتماعی بازماندگان، کمک جامعه برای ساماندهی مجدد و خودیاری و بازسازی جامعه، افزایش مهارت و دانش امدادگران در راستای کمک به دیگران، نوع پاسخگویی به سوانح بسته به مهارت‌هاست، در عملیات امداد و نجات سه عامل سرعت، دقت و مهارت بسیار مهم است.